

Artikel 7: Opsætning og udstilling af helsager

Af Erik Hvidberg og Lars Engelbrecht

Hvis man samler helsager for samleriets skyld, hvad langt de fleste samlere jo gør, så er man selvfølgelig helt frit stillet, og kan bearbejde, opbevare og evt. opsætte sin samling præcis som man selv har lyst og kreativitet til. Såfremt man derudover vil udstille sin helsagssamling i konkurrence med andre helsagssamlere, så findes der helt specifikke regler, man skal følge.

Udstilling af helsager

Helsager har de sidste ca. 35 år haft deres egen udstillingsklasse på alle udstillinger - lige fra den mindste lokale udstilling og op til de allerstørste verdensudstillinger, og har derfor sit eget specielle regelsæt, nemlig specialreglementet for bedømmelse af helsagseksponater (SREV) samt de tilhørende retningslinier (guidelines) herfor. Enhver udstiller bør fra starten af sætte sig ind i reglerne, ellers kan det let blive til en negativ oplevelse at udstille, men sådan er al konkurrence: En fodboldspiller skal også kende reglerne før han går på banen, ellers risikerer han meget nemt at få det gule eller røde kort. Reglementerne kan rekvireres gratis forbundskontoret mod fremsendelse af en frankeret svarkuvert, eller hvis man har muligheden for det, selv hente reglementerne på internettet på www.helsager.dk.

Helsager udstilles primært som landesamlinger, evt. for en begrænset periode eller eksempelvis kun konvolutter, brevkort eller tjenestehelsager etc. Ekspонатet kan også omfatte specialstudier af en enkelt udgave af helsager, hvor det f.eks. er helsagens værdistempel eller rammebort der studeres, ganske som vi kender det fra de traditionelle "studiesamlinger", og endelig kan de forskellige muligheder kombineres.

Den vigtigste planche i en udstillingssamling af helsager er indledningsplanchen. Det er et krav, at der findes en sådan! På denne planche skal udstilleren redegøre for, hvad det er han vil vise med sit ekspонатet, dvs. den tidsmæssige periode, ekspонатet strækker sig over, måden det er opbygget på (kronologisk eller andet), hvad formålet med ekspонатet er (landesamling, studiesamling etc etc). Såfremt der er generelle ting der vedrører hele ekspонатet (samme trykkeri, vandmærker, papir etc etc) kan dette også anføres på indledningsplanchen, så slipper udstilleren for evt. at skulle redegøre herfor flere andre steder i ekspонатet. På denne planche er der også mulighed for at henvise til de bedre objekter der forekommer i ekspонатet, ligesom udstilleren bør anføre den litteratur der danner grundlag for opbygningen af ekspонатet, og også anføre såfremt udstilleren selv har bidraget med litteratur om emnet.

Ved dommerens bedømmelse er indledningsplanchen altid det første dommerne ser på, dels for at sætte sig ind i ekspонатets opbygning og idé (nu om dage er det således, at dommerne på forhånd - før udstillingens afholdelse - modtager en kopi af indledningsplanchen, så de har mulighed for at læse op på emnet), og dels for så senere at bedømme udstillerens evne til at leve op til det af dem anførte.

Det anbefales absolut førstegangsudstillere dels selv at gå på udstilling for at se, hvorledes andre udformer deres indledningsplanche (og selvfølgelig for at se, hvorledes andre opsætter og tekster deres ekspوناتer) og

det vil også være en god idé at få "trykprøvet" sin indledningsplanche hos en mere erfaren udstiller før premieren finder sted.

I specialreglementet og i retningslinierne findes der nærmere om principperne for opbygning af helsagseksponater med udstilling for øje. Bl.a. fremgår det, hvilket materiale der kan medtages i en sådan samling, og hvilket der ikke kan.

I retningslinierne findes endvidere de kriterier, der lægges til grund for bedømmelsen af et helsagseksponat. De bedømmelseskriterier der benyttes - herunder fordelingen af point - svarer nøje til de kriterier, der anvendes indenfor traditionel filateli:

Behandling og filatelistisk betydning	30 points
Filatelistisk viden og forskning	35 points
Kvalitet og sjældenhed	30 points
Præsentation	<u>5</u> points
I alt	100 points

Opsætning af helsager

Opsætning er nok en af de mest debatterede områder indenfor udstillerverdenen: Smag og behag er som bekendt forskellig fra individ til individ.

I det følgende gives der derfor nogle generelle råd om opsætning og tekstning af helsagseksponater. Vores råd bygger dels på egne erfaringer som udstillere, og på de mange helsagseksponater, vi i tidens løb har set:

- Anvend en hvid planche, evt. svagt elfenbensfarvet
- Selvom helsagerne pga. deres størrelse indbyder til at anvende dobbeltplancher eller andre store formater af plancher, så hold dig til A4 formatet (mange udstillinger antager kun eksponater monteret på dette format) men formatet er også nemmere at opbevare og transportere
- Undgå så vidt muligt at overlappe helsagerne, især de brugte helsager (en overlapning *kan* jo f.eks. skjule et grimt stempel, en rift eller lign)
- Afklip af helsager kan anvendes i studiesamlinger men bør generelt undgås. Kun i de tilfælde, hvor helsagen er så sjælden at den kun forekommer som klip bør det medtages.
- Forsøg at variere opsætningen i de enkelte rammer (reglementet anfører at en unødvendig ensartet opsætning bør undgås). Læg rammens 16 plancher op på et bord i 4 x 4. Først da kan du se, om der er balance i rammen og på de enkelte plancher. Man kan også forsøge sig med at tegne de enkelte rammer op på et kvadreret papir, for således at sikre sig at den generelle overordnede præsentation af eksponatet er i harmoni
- Det er i princippet (efter reglementet) ligegyldigt, om der anvendes håndskrift, maskinskrift, computer eller bogtrykt tekst, men husk og hav i baghovedet, at en æstetisk flot opsætning med let læselig tekst kan medvirke til at dommerne får et mere positivt indtryk af samlingen, og dermed rent psykologisk bliver "mildere stemt" (De fleste bliver glattere for en flot indpakket gave, end for en gave smidt i en plasticpose - sådan er dommere også!)
- Det er i udvælgelsen og tekstningen af det valgte materiale, du viser din filatelistiske viden. Husk derfor når du tekster, at det er helsagen der er det vigtigste (udgave, type etc.) men der skal også foretages en filatelistisk/posthistorisk analyse af helsagen

hvis dette er muligt (evt. årsag til opfrankering, evt. dirigeringspåtegninger, strafporto etc.)

Også i forbindelse med opsætningen af dit helsagseksponat kan det anbefales at "trykprøve" dit eksponat på en eller flere erfarne udstillere. Det kommer der som regel en masse godt ud af, specielt hvis man husker, at kritikken er ment positivt.

Vi håber denne lille artikel har givet dig blod på tanden til at prøve at udstille dit materiale, og vi glæder os til at se det på en udstilling. Hvor man finder information om helsager – også til at kunne tekste helsagseksponatet - tager vi op i næste artikel: "Litteratur om helsager".

Illustrationer:

Planche fra Svend Seitzbergs eksponat: "Dansk Vestindiens helsager". (artikel7a.jpg)

Planche fra Natalie Krasheninikoffs eksponat: "Ruslands officielle brevkort 1872-1918". (artikel7b.jpg)

Planche fra Lars Engelbrechts eksponat: "Danmarks "tofarvede" helsager 1871-1905". (artikel7c.jpg)

Planche fra Erik Hvidbergs eksponat: "Bulgarien 1879-1896". (artikel7d.jpg)